

România

Scurt profil de politici culturale

Elaborat de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală

DATA: mai 2022

1. Informații generale și cifre

Sistem politic: Republică democratică reprezentativă semi-prezidențială

Limba (limbile) oficială (oficiale): Română

	2020	2015
Populația la 1 ianuarie	19 328 838	19 878 647
PIB în milioane EUR	218 165.2	160 149.8
PIB pe cap de locuitor în Puterea de Cumpărare Standard (PCS) (EU27_2020 = 100)	72	57
Cheltuieli publice generale (în % din PIB)	42.2%	36.1%
Cheltuieli publice pentru cultură în EUR	179 056 827	170 027 314
	(2021)	(2020)
Cheltuieli publice pentru cultură ca % din PIB	0.3%	-
Cheltuieli publice pentru cultură pe cap de locuitor în EUR	-	-
Pondere ocupării forței de muncă în sectorul cultural din totalul ocupării forței de muncă	1.4%	1.5%

Surse: Eurostat și Ministerul Culturii din România.

2. Sistemul de politici culturale

2.1 Obiective

În urma aderării la structurile comunitare europene, documentele strategiilor culturale românești au început să includă, treptat, principiile și obiectivele conform standardelor Uniunii Europene, pentru a se alinia la trendurile europene.

Primul document de acest gen, la nivel național, a fost [Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2014-2020](#). Această Strategie a fost concepută pornind de la realitatea imediată a domeniului culturii și propune o direcție specifică de dezvoltare, în concordanță cu tendințele și prioritățile pe care Uniunea Europeană și ceilalți actori internaționali le stabiliseră deja la acel moment. În ciuda faptului că această *Strategie* nu a fost adoptată oficial de către autoritățile statului, trebuie să subliniem impactul pozitiv puternic al *Strategiei* (dedicată în principal sectorului cultural public, fără a neglija însă sectorul privat) asupra activității reale a tuturor actorilor din domeniul cultural de atunci.

Un alt proiect, [Strategia pentru Cultură și Patrimoniu Național 2016-2022](#), generat de necesitatea de a actualiza cadrul strategic existent, s-a aflat în dezbatere publică, câțiva ani mai târziu. Proiectul acestui document evidențiază necesitatea și importanța Sectoarelor Culturale și Creative (SCC), continuând ideile principale ale *Strategiei sectoriale* anterioare. Din păcate, proiectul nu a putut trece mai departe de nivelul dezbaterii publice.

În prezent, Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală este partenerul Ministerului Culturii în proiectul: [Viziune strategică și coerentă pentru sectorul cultural](#), finanțat de Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă. Principalul rezultat al acestui proiect va fi elaborarea *Strategiei sectoriale pentru cultură 2023-2030*. Cele două obiective principale ale viitoarei *Strategii Sectoriale* sunt: creșterea nivelului de pregătire profesională în rândul instituțiilor aflate sub autoritatea Ministerului Culturii, precum și a tuturor celorlalte servicii deconcentrate ale Ministerului (Direcțiile Județene pentru Cultură) cu privire la utilitatea planificării bazate pe dovezi, inclusiv practici și mecanisme de la nivel european; crearea de instrumente pentru fundamentarea proceselor decizionale la nivel local.

În prezent, documentul oficial care definește obiectivele politicii culturale este actualul [Program de guvernare pentru 2020-2024](#). Având în vedere contextul

pandemic prin care am trecut, cele mai importante obiective de politică culturală stabilite în Programul de guvernare sunt:

- Sprijinirea SCC, precum și a industriilor culturale prin inițierea și elaborarea Registrului sectorului cultural (inițiat și gestionat de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală);
- Elaborarea și adoptarea oficială a Strategiei sectoriale pentru cultură;
- Digitizarea Ministerului Culturii și a instituțiilor subordonate acestuia;
- Efectuarea modificării Legii nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe;
- Dezvoltarea programului de protejare a arhivelor;
- Îmbunătățirea administrării sistemului de finanțare a proiectelor culturale prin Administrația Fondului Cultural Național;
- Stimularea participării ONG-urilor și a instituțiilor culturale la programele de finanțare europene dedicate culturii și patrimoniului cultural;
- Implementarea unui program strategic de investiții și de valorificare a sectorului cultural și a resurselor sale;
- Dezvoltarea unui program național, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării, bazat pe principiul "Educație prin cultură";
- Dezvoltarea infrastructurii culturale, precum și salvagardarea și promovarea patrimoniului cultural național.

2.2 Caracteristici principale

În România, în special începând cu anul 2005, principalele caracteristici care stau la baza politicilor culturale sunt:

- Protecția patrimoniului material și imaterial;
- Promovarea și susținerea creației contemporane;
- Consolidarea capacităților, în special în vederea reorganizării sistemului managerial învechit al instituțiilor publice de cultură;

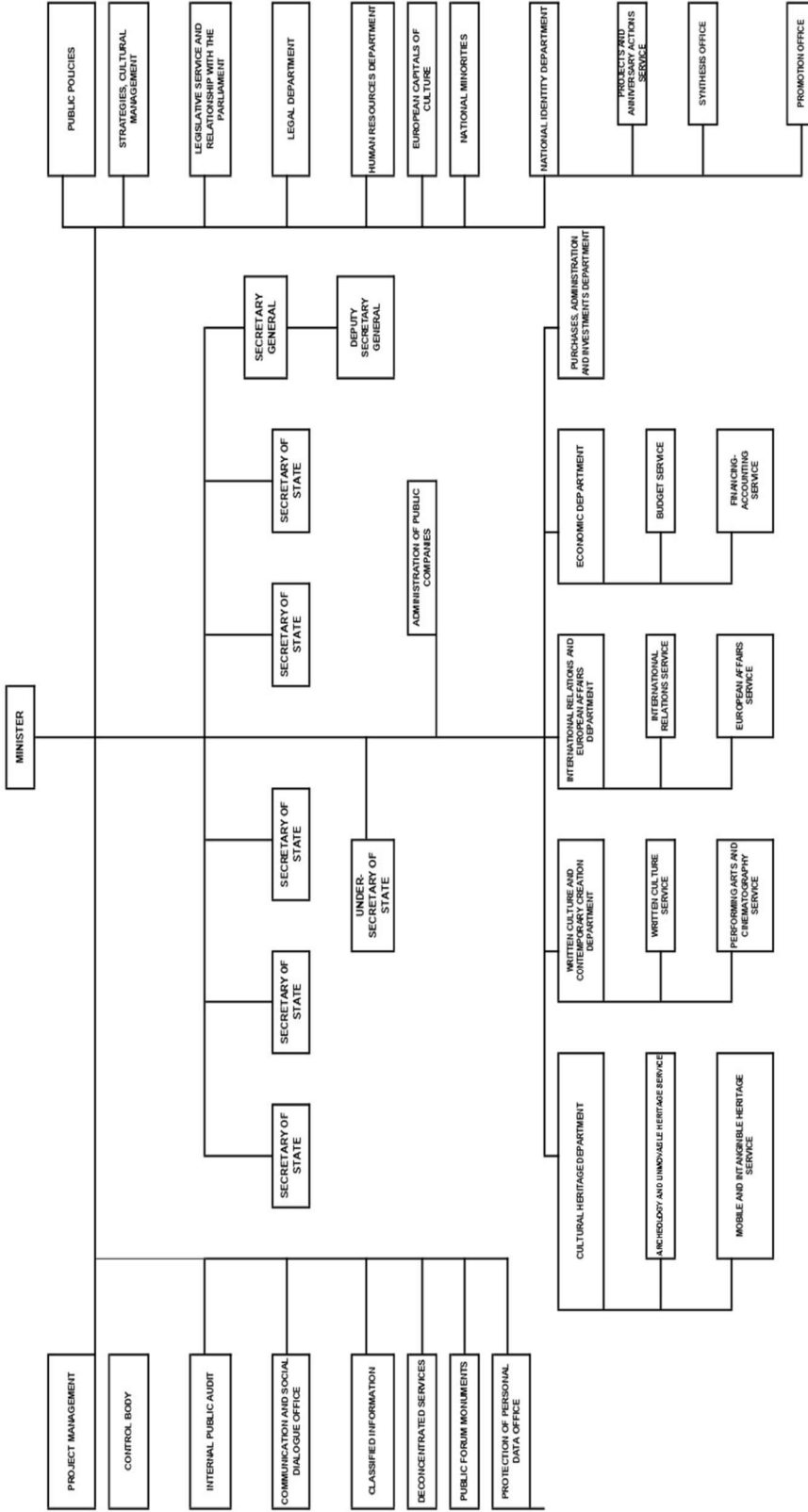
- Democratizarea culturală, atât în ceea ce privește accesul și participarea cetățenilor, cât și în ceea ce privește accesul actorilor culturali nestatali la sistemele de finanțare publică (așa cum prevede [art. 33 din Constituția României](#) - a se vedea capitolul 1.1 din [profilul de țară](#)).

Una dintre temele recurente ale dezbaterii politice este legată de descentralizarea instituțiilor culturale. Trebuie reamintit faptul că, în 1990, România a moștenit un sistem puternic centralizat, inclusiv cel al instituțiilor publice de cultură. Deși descentralizarea a fost un „subiect fierbinte” în discursul politic, instituțiile publice culturale și, în multe cazuri, autoritățile locale nu au fost foarte dornice să sprijine astfel de inițiative. Argumentele împotriva unei astfel de decizii au variat de la „pierderea prestigiului” (dacă o „instituție națională” devenea o „instituție locală”), teama de interferență politică la nivel local, inclusiv puterea discreționară de a schimba managerii, teama de a pierde sistemul preferențial de salarizare în vigoare pentru instituțiile naționale și, nu în ultimul rând, teama de a diminua subvențiile publice existente, cu un efect direct asupra calității și cantității producției culturale specifice a instituțiilor respective.

Deși, în ultima vreme, Ministerul Culturii și-a redus semnificativ competențele, fiind preocupat, în principal, de administrarea instituțiilor naționale emblematiche, aflate încă în subordinea sa, Ministerul este considerat, în continuare, principala entitate menită să asigure cadrul general de reglementare pentru toate politicile și strategiile publice dedicate culturii.

2.3 Sistemul de guvernare: Organigrama Ministerului Culturii

Organisation Chart - Ministry of Culture and National Identity

Secretaries of State, Understate Secretary of State, Secretary General and Deputy Secretary General perform the tasks delegated by the orders of the Minister
 Last update - 17th July 2019

2.4 Context istoric

1945-1989

Cu excepția câtorva scurte perioade (1965-1971), România a fost scena unuia dintre cele mai rafinate și detaliate experimente totalitare din Europa de Est. În mod firesc, cultura a fost unul dintre cele mai afectate domenii, deoarece controlul statului asupra vieții private și a mentalităților colective era atotcuprinzător și se realiza prin intermediul culturii ca instrument de propagandă.

1990-1996

Ca o consecință a controlului întregului sistem și a comportamentului politic de dinainte de 1989, anii '90 au prezentat o succesiune frenetică și, uneori, incoerentă de acțiuni.

1996-2000

Anul 1996 a marcat intrarea la guvernare a Convenției Democrate Române, o coaliție de liberali, social-democrați și creștin-democrați. Problemele legate de structurile culturale și modelele de politici publice sunt legate, în principal, de tensiunea dintre misiunea bazată pe asistență și cea liberală a statului. Această perioadă este marcată de constituirea unei serii de fundații care activează în domeniul culturii, ce au avut un rol major în democratizarea culturii (de exemplu, Fundația Soros), precum și în modernizarea unor forme de exprimare culturală în domeniul artelor vizuale sau al artelor spectacolului (de exemplu, dansul contemporan sau re-branduirea Muzeului de Artă Contemporană).

În 1997, a fost înființat un Consiliu Consultativ al Ministerului, cu posibilitatea ca reprezentanții părților interesate relevante să participe, periodic, la reuniunile acestuia.

2000-2010

În 2001, au fost înființate mai multe forumuri culturale regionale, pe care analiștii le-au considerat un exemplu negativ, deoarece erau similare cu structurile comuniste anterioare de acest tip. În toamna anului 2005, noua coaliție populară liberală, Alianța Dreptate și Adevăr, a adus o nouă viziune, din ce în ce mai transparentă, asupra politicilor culturale publice.

Din 2006, au fost elaborate și aprobate trei propuneri de politici publice:

redefinirea instituțiilor și companiilor din domeniul artelor spectacolului, dezvoltarea serviciilor culturale în zonele rurale și urbane mici și digitalizarea resurselor culturale naționale.

Începând cu 2007, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește implementarea și respectarea legislației și procedurilor UE referitoare la oportunitățile de finanțare pentru România, în calitate de stat membru al UE.

Pe parcursul anului 2009 au fost formulate o serie de propuneri pentru dezvoltarea unei politici publice care să sprijine creativitatea în domeniul culturii, o strategie care vizează sprijinirea și stimularea întreprinderilor culturale mici și mijlocii. Relația României cu UE și toate aspectele legate de UE au fost cuprinse în *Planul strategic pentru anii 2009-2013 al Ministerului Culturii și Patrimoniului Național*, incluzând toate sectoarele culturale, audiovizuale și conexe.

2011-prezent

Din păcate, după 2011, ritmul de elaborare a actelor normative necesare a încetinit, preocuparea pentru politici și strategii a scăzut, iar abordarea culturii ca sistem unitar de intervenție, în folosul cetățeanului, a devenit un deziderat.

După o scurtă perioadă (2011-2014) de consolidare a preocupării pentru urgentarea unui management cultural, prin formarea intensivă a foștilor manageri ai instituțiilor publice, Ministerul Culturii (cu titulaturi care includ sau exclud: Cultele, Patrimoniul sau Identitatea Națională) a abandonat complet preocuparea pentru o legislație de sistem coerentă sau pentru stabilirea unor direcții prioritare de acțiune.

În 2013-2014, a fost înființat Institutul Național de Cercetare și Formare Culturală, prin fuziunea Centrului de Cercetare și Consultanță în Domeniul Culturii cu Centrul de Formare Profesională în Cultură; Institutul a preluat o mare parte din sarcinile legate de strategiile culturale și și-a asumat sarcina dificilă de a îmbunătăți și dezvolta statisticile culturale și cercetarea sistematică a consumului în raport cu oferta culturală.

În perioada 2012-2018, legea salarizării, aplicată la nivelul întregului sistem public, a făcut ca salariile să fie mai puțin atractive, ceea ce a dus la o migrare a personalului către domeniul privat.

Pe fondul diminuării rolului său în reglementarea domeniului culturii, Ministerul

a decis ca perioada 2019-2021 și cea imediat următoare să fie dedicată mai multor obiective prioritare legate de:

- elaborarea Codului Patrimoniului - care va reuni reglementările speciale pentru patrimoniul imobil, mobil și imaterial;
- elaborarea Strategiei Sectoriale în Domeniul Culturii pentru noul cadru de finanțare 2023-2030;
- proiecte pentru strategii transversale, împreună cu Ministerul Educației și Ministerul Turismului;
- dezvoltarea cadrului de desfășurare și monitorizare a proiectului Timișoara - Capitală Europeană a Culturii 2023;
- atragerea atenției asupra sectorului independent / privat și crearea mai multor mecanisme de sprijin pentru artiștii independenți;
- îmbunătățirea și actualizarea datelor statistice privind infrastructura, specialiștii și activitatea întregului domeniu.

3. Politici și măsuri culturale actuale

3.1 Principalele evoluții

Obiectivele pe termen mediu, stabilite prin actualul *Program de guvernare 2020-2024* în ceea ce privește domeniul cultural, sunt legate de „adaptarea constantă la schimbările din societate și de dorința de a păstra valorile identității românești și ale minorităților naționale”. Același document oficial precizează că unul dintre obiectivele transversale va consta în corelarea demersurilor culturale cu altele de la nivel regional și local, precum și cu cele ale societății civile, în vederea dezvoltării turismului cultural. Totodată, în curriculumul școlilor din România va fi implementat un plan național de educație culturală și artistică, pe baza unei colaborări între Ministerul Culturii, Ministerul Educației și ONG-uri specializate. În plus, va fi intensificat dialogul dintre instituțiile publice de cultură și sectorul independent, pentru a crea efecte de sinergie în livrarea de produse culturale,

așa cum așteaptă membrii societății românești.

România se află, în permanență, în cursa pentru armonizarea cu obiectivele culturale europene, actualizându-și, în mod regulat, agenda proprie cu principalele teme europene. Din păcate, un sistem birocratic complicat și dificil - legat de lipsa specialiștilor în materie de politici și strategii, la nivelul autorităților centrale și locale - face ca inițiativele și produsele culturale sau artistice să fie greu de promovat în statele membre.

3.2 Teme cheie

Rolul artistului

S-au depus eforturi în direcția încorporării statutului artistului într-o politică publică. Printre acestea se numără o inițiativă de elaborare a unei propuneri de politică publică pentru sprijinirea și stimularea SCC și o consultare publică a tuturor sectoarelor, organizată de Ministerul Culturii și Identității Naționale, în 2009. Două rapoarte au fost publicate de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală - *Proiectul unei politici de stimulare a creativității: propuneri din partea creatorilor, ONG-urilor și companiilor din sectorul cultural* (scopul studiului a fost de a identifica disfuncțiile și soluțiile acestora, în vederea formulării unei politici publice de stimulare a creativității; studiul caracterizează statutul artistului, luând în considerare statutul social, profesional, juridic, fiscal și financiar al creatorului) și o actualizare a raportului, în 2011.

În 2016, Ministerul Culturii a propus înființarea unei platforme de dialog cu societatea civilă, Platforma „Cultura Vie”. A fost lansat un memorandum în vederea găsirii unui consens pentru adoptarea Statutului artistului, care cuprinde zece principii de bază (a se vedea capitolul 2.3. din profilul de țară).

În timp ce Statutul sau condiția artistului în România reprezintă o preocupare reală pentru cei care activează în cultură, sunt necesari mai mulți pași pentru a implementa măsuri concrete. Aprobarea prin Memorandum al Guvernului, în februarie 2017, a Cărții albe pentru deblocarea potențialului economic al sectoarelor culturale și creative din România, elaborată de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, marchează un avans important în acest context.

În cursul aceluiași an, guvernul a aprobat un memorandum în care se afirmă necesitatea de a crea un cadru pentru recunoașterea și reglementarea SCC. În

ciuda acestor inițiative, memorandumul a rămas doar un document fără implicații ulterioare.

Armonizarea regională

România nu deține un sistem de autorități regionale. Autoritățile publice de la nivelul administrației locale sunt, conform Constituției României: județele, municipiile, orașele, comunele. Cele opt „regiuni de dezvoltare” au fost create cu scopul de a sprijini și de a consolida cooperarea între anumite județe și nu dețin competențe administrative, legislative sau de finanțare. Aceste competențe le revin, conform Constituției și sistemului administrativ, autorităților locale (adică județelor, municipalităților, orașelor și comunelor).

Guvernanța culturală

În cadrul Guvernului, responsabilitățile pentru elaborarea, promovarea și punerea în aplicare a politicilor culturale aparțin, în primul rând, Ministerului Culturii. Obiectivele generale ale politicii și principalele activități care ar trebui desfășurate de Ministerul Culturii sunt stabilite în *H.G. nr. 90/2010*, cu revizuirile sale ulterioare, și în *Programul de guvernare* adoptat de Parlament. Ministerul Culturii are, de asemenea, responsabilitatea generală pentru gestionarea bugetului de stat alocat pentru propriile operațiuni și activități, precum și pentru toate instituțiile publice de cultură din subordinea sa. Un alt domeniu de importanță majoră care intră în competența Ministerului Culturii este acela de a elabora și de a propune Guvernului legislația primară și secundară, precum și de a adopta norme și reglementări specifice pentru a facilita punerea în aplicare a legislației menționate anterior.

Pentru a-și îndeplini misiunea, Ministerul Culturii se bazează pe mai multe comitete / comisii permanente, create prin dispoziții legale speciale, cu scopul de a contribui la elaborarea politicilor sectoriale / subsectoriale, a legislației și reglementărilor, precum și a normelor și orientărilor profesionale (a se vedea capitolul 1.2.2. din profilul de țară).

În fiecare dintre cele 41 de județe din România, precum și în București, Ministerul Culturii are propriile servicii descentralizate (Direcțiile Județene pentru Cultură). Aceste servicii fac legătura între Minister și autoritățile locale și funcționează sub coordonarea „prefectului” județului (persoana care reprezintă Guvernul la nivel județean). Principalele lor activități sunt legate de

supravegherea stării de conservare, restaurarea și valorificarea patrimoniului cultural, indiferent de regimul de proprietate aplicabil.

La nivelul județelor și orașelor, Legea administrației publice locale, modificată de noul Cod administrativ, oferă dreptul de a înființa sau desființa instituții culturale de orice fel, fără a menționa obligația de a angaja specialiști cu competențe culturale. Astfel, în cele mai multe dintre aceste entități teritoriale, deciziile culturale sunt luate de către administrație.

Diversitate culturală și incluziune

Toate Strategiile pentru Cultură elaborate până în prezent au evidențiat rolul diplomației culturale în îmbunătățirea dialogului intercultural, în timp ce dimensiunea educației prin cultură a fost inclusă pentru a îmbunătăți dialogul intercultural și diversitatea culturală. Viitoarea Strategie Sectorială pentru Cultură 2023-2030 va include direcții de acțiune privind prioritățile de finanțare pentru: proiecte și programe ale operatorilor culturali publici și privați care vizează, în principal, conservarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului material și imaterial al minorităților tradiționale și al grupurilor etnice; promovarea diversității și valorificarea expresiei culturale a minorităților și grupurilor etnice; cooperarea și promovarea dialogului, precum și a competențelor interculturale; educația interculturală, bază pentru susținerea principiilor de nediscriminare și egalitate de șanse.

Strategia Națională privind Imigrația 2015-2018 a inclus o direcție de acțiune pentru promovarea dialogului intercultural și a contactelor la toate nivelurile societății prin organizarea de activități multiculturale, cu obiectivul de a crea un mediu care să faciliteze integrarea cetățenilor din state terțe. Aceste obiective pot fi atinse prin intermediul programului ACCES, care sprijină proiectele culturale care promovează dialogul intercultural.

Conform studiului Cultura pentru Indicatori de Dezvoltare CDIS-UNESCO, indicele Educație Multilingvă de 52% reflectă un nivel relativ bun de promovare a multilingvismului în România, arătând că, din totalul orelor de predare a limbilor străine, în primele două clase de gimnaziu, 48,33% sunt dedicate limbii oficiale, 45,00% limbilor internaționale și 6,67% limbilor minorităților naționale. În România, există 10 minorități naționale cu acces la educație în limba proprie, enumerate de Legea 282/2007 pentru ratificarea Cartei europene a limbilor

regionale sau minoritare: bulgari, cehi, croați, germani, maghiari, ruși, sârbi, slovaci, slovaci, turci și ucraineni.

Identitatea națională

Ca și concept, identitatea națională a fost introdusă în una dintre cele mai importante legi privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii (*H.G. nr. 90/2010*), corelată cu un alt element important al domeniului cultural: patrimoniul cultural. De-a lungul revizuirilor și modificărilor ulterioare ale *H.G. nr. 90/2010*, esența principiilor care stau la baza politicilor culturale a fost păstrată intactă, incluzând următoarele afirmații: „Patrimoniul cultural național trebuie protejat, întrucât reprezintă un factor determinant al identității culturale românești, precum și o resursă neregenerabilă”; „Identitățile, tradițiile și patrimoniul cultural, patrimoniul material și imaterial trebuie protejate și respectate”.

Patrimoniul

Preocuparea pentru conservarea și valorificarea patrimoniului cultural are o tradiție istorică în România, care a permis consolidarea unui sistem administrativ și juridic dedicat, în prezent. Toate domeniile patrimoniului cultural sunt în centrul atenției: patrimoniul mobil și imobil, patrimoniul arheologic, industrial și imaterial, precum și peisajul cultural.

Autoritatea centrală în domeniul culturii este Ministerul Culturii, care asigură coordonarea metodologică, monitorizarea și controlul tuturor proprietarilor de patrimoniu specializat și nespecializat, prin intermediul departamentului său specializat - Direcția Patrimoniului Cultural (cu servicii dedicate patrimoniului imobil și arheologic, precum și patrimoniului mobil și imaterial), dar și prin intermediul Direcțiilor Județene și a Direcției pentru cultură a municipiului București (servicii descentralizate, organizate la nivelul fiecărei unități teritorial-administrative), precum și a altor instituții subordonate, cum ar fi Institutul Național al Patrimoniului, care organizează și programul anual de restaurare a clădirilor de patrimoniu, la nivel național.

Patrimoniul cultural a fost, întotdeauna, o parte importantă a strategiilor, acțiunilor și politicilor culturale din România. Chiar dacă, în prezent, ne pregătim pentru o *S t r a t e g i e* sectorială asumată oficial și implementată coerent, patrimoniul *c u l t u r a l* este distinct evidențiat în cadrul unui obiectiv general al

Strategiei pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022: O mai bună protejare a patrimoniului cultural, bazată pe recunoașterea situației și angajarea în parteneriate eficiente (local-central și public-privat), subsumate axei prioritare 1, Cultura-Factor al dezvoltării durabile (a se vedea capitolul 3.1. din profilul de țară).

3.3 Cooperare culturală internațională

Principalii actori naționali responsabili pentru cooperarea culturală internațională sunt Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român și Ministerul Afacerilor Externe. În timp ce Ministerul Afacerilor Externe promovează și sprijină cooperarea culturală prin intermediul instrumentelor sale diplomatice specifice, inclusiv prin activitatea atașăților culturali, Institutul Cultural Român are misiunea de a prezenta, promova și proteja cultura și civilizația românească, de a sprijini libera circulație a valorilor culturii și științei și de a consolida și amplifica relațiile cu comunitățile românești din străinătate.

Misiunea internațională a Ministerului Culturii cuprinde nu numai promovarea valorilor culturale ale României pe plan internațional, ci și inițierea și negocierea de convenții, protocoale și acorduri internaționale /regionale / bilaterale în domeniul cultural.

Principalele obiective și tendințe care ghidează cooperarea culturală internațională a României sunt:

- Promovarea tuturor formelor de cultură românească pe plan european și internațional.
- Promovarea și susținerea schimburilor interculturale și a diversității culturale.
- Sprijin pentru mobilitatea profesioniștilor români din domeniul cultural și a actorilor culturali străini.
- Sprijin pentru crearea de rețele profesionale și cooperarea între actorii culturali publici și privați.

4. Instituții culturale

4.1 Prezentare generală

Instituțiile culturale din România pot fi împărțite în două categorii: instituții din sectorul public și instituții din sectorul privat. Sectorul public este dominat de așa-numita infrastructură națională de bază, adică de principalele instituții publice de cultură aflate în subordinea Ministerului Culturii și finanțate de acesta (a se vedea capitolul 1.2.1). Majoritatea instituțiilor culturale publice sunt subordonate administrațiilor publice locale. În ultima vreme, au existat numeroase tensiuni între Guvern și instituțiile publice de cultură din cauza reducerilor bugetare care blochează activitatea acestor instituții. În completarea acestei realități, domeniul cultural din România este, în continuare, subfinanțat. Deși datele oficiale arată că bugetul Ministerului Culturii a crescut cu aproape 31% din 2018 până în prezent, aceste creșteri se datorează, în mare parte, creșterilor salariale operate de Guvern și nu se reflectă întotdeauna în calitatea produselor culturale oferite publicului.

4.2 Date privind anumite instituții culturale publice și private

Tabelul 1: Instituții culturale, pe sectoare și domenii

Domeniu	Instituții culturale (subdomenii)	Sectorul public			Sectorul privat		
		Număr (an)		Tendința în ultimii 5 ani (în %)	Număr (an)		Tendința în ultimii 5 ani (în %)
		2015	2020		2015	2020	
Patrimoniul cultural	Situri arheologice recunoscute de Ministerul Culturii	15.960	22.649	6.88%	NA	NA	-
	Situri de patrimoniu cultural (istoric) recunoscute de Ministerul Culturii	24.370	24.743	1.51%	NA	NA	-

Muzee	Instituții muzeale și colecții muzeografice	648	660	1.85%	90	103	14.4%
Arhive	Arhive (ale autorităților publice)	42	42	0%	-	-	-
Arte vizuale	Galerii de artă / săli de expoziție	NA	NA	-	NA	NA	-
Artele spectacolului	Spații dodate cu scenă pentru teatre	92	86	-6.53%	7	11	57.1%
	Clădiri de concerte (Opere)	9	9	0%	NA	NA	-
	Companii de spectacole și concerte	22	11	-50%	7	2	-71.4%
	Companii de dans și balet	6	16	166%	2	1	-50%
	Orchestre simfonice	8	5	-37.5%	1	1	0%
Biblioteci & Carte și presă	Biblioteci	9.868	8.577	-13.1%	530	359	-32.2%
	Edituri (ziare și reviste)	127	120	-5.5%	449	411	-8.4%
Audiovizual	Cinematografe (număr de săli)	7 (2014)	29 (2019)	314%	338	449	32.84%
	Organizații de radiodifuziune (canale de radio și televiziune)	19 (radio) 11 (TV)	21 (radio) 10 (TV)	10.5% (radio) -9% (TV)	547 (radio) 632 (TV)	591 (radio) 329 (TV)	8.04% (radio) - 47,9% (TV)

	Companii de producție muzicală	NA	NA	-	NA	NA	-
Interdisciplinare	Centre socio-culturale	25	28	12%	4	1	-75%

Surse: Studii ale Institutului Național de Statistică din România („Activitățile unităților cultural-artistice. Anul 2015”, coord. Elena Mihaela IAGĂR & coord. Silvia PISICĂ, Institutul Național de Statistică al României, 2016; „Activitățile unităților cultural-artistice. Anul 2020”, Elena Mihaela IAGĂR coord. & Silvia PISICĂ coord., Institutul Național de Statistică din România, 2021), Repertoriul Institutului Național al Patrimoniului, România.

5. Finanțarea în cultură

5.1 Prezentare generală

Principalul furnizor de sprijin financiar pentru SCC este bugetul național (atât bugetul de stat, cât și bugetele locale).

Finanțarea privată, sub formă de sponsorizări, scheme de CSR sau donații și subvenții private (prin intermediul mecanismului 2%, descris în capitolul 5.1.5 din profilul de țară) nu este la fel de dezvoltată și tinde să se concentreze în orașele mari.

O sursă importantă de finanțare culturală, care nu este încă pe deplin accesată de către operatorii culturali, poate fi găsită în diversele Programe Operaționale 2014-2020 (de exemplu, Dezvoltare Regională, Consolidarea Capacității Administrative, Capital Uman, Competitivitate). În plus, operatorii culturali din România pot accesa programul de granturi norvegiene, precum și o serie de scheme și programe de granturi gestionate de institutele culturale ale altor țări din România (de exemplu, Elveția, Germania, Franța etc.).

La nivel național, alocările bugetare pentru SCC sunt direcționate prin bugetul Ministerului Culturii. Alocările bugetare către Ministerul Culturii au trei destinații principale:

- pentru a-și acoperi propriile cheltuieli de funcționare și de investiții;
- pentru a aloca fondurile necesare pentru toate instituțiile subordonate;

- pentru a sprijini diverse programe culturale inițiate în temeiul unor acte legislative specifice sau stabilite de Minister (prin decizii interne - ordine ministeriale) și pentru care pot fi obținute subvenții de către diferiți operatori culturali pe baza priorităților culturale stabilite de Minister.

5.2 Cheltuieli publice pentru cultură, pe niveluri de guvernare

Tabelul 2: Cheltuieli publice pentru cultură, pe niveluri de guvernare, în euro, 2021 și 2010

Nivelul de guvernare	Cheltuieli culturale totale în 2021		Cheltuieli culturale totale în 2010	
	În EUR ¹	% din total	În EUR	% din total
Stat (central, federal)	179 100 000	100%	167 114 635	19%
Regionale (provincii, landuri etc.)	-	-	-	-
Local (municipal, inclusiv județe)	-	-	718 500 915	81%
Totalul tuturor nivelurilor de guvernare	179 100 000	100%	170 070 000	100%

Sursa: Ministerul Culturii, România

¹ Estimare conform cursului de schimb al Băncii Naționale a României din 8 martie 2022

5.3 Cheltuieli publice culturale, pe sectoare

Tabelul 3: Cheltuieli publice pentru cultură, pe niveluri de guvernare, 2021 și 2010

Domeniul	2021	2010
----------	------	------

	În RON	În EUR ²	% pond e rea în total	În RON	În EUR ³	% pone rea în total
Patrimoniu	31 176 000 ⁴	6 300 000 ⁵	3.51%	58 033 000	11 730 000	8.24%
Muzee	166 019 000	33 540 000	18.73%	101 422 000	20 500 000	14.42%
Arhive	-	-	-	-	-	-
Arte vizuale ⁶	64 548 000	13 040 000	7.29%	4 950 000	1 000 480	0.70%
Artele spectacolului ⁷	562 675 000	113 690 000	63.48%	185 037 000	37 400 000	26.30%
Audiovizual și multimedia	-	-	-	-	-	-
Altele ⁸ : Interdisciplinarita te socio-culturală Relații culturale internaționale Administrație	61 971 000	12 520 000	6.99%	354 093 902	71 570 000	50.33%
Totalul tuturor nivelurilor de guvernare	886 389 000	Aprox. 179 100 000	100%	703 535 902	Aprox. 142 200 000	100%

Sursa: Ministerul Culturii din România (2022), Compendium Profil de țară - România (2012).

² *Idem.*

³ *Idem.*

⁴ Sume rulate prin bugetul Institutului Național al Patrimoniului, Direcțiile Județene pentru Cultură.

⁵ *Idem.*

⁶ Sumele se regăsesc în bugetul Centrului Național al Cinematografiei și al Arhivelor Naționale de Filme.

⁷ Sume rulate prin bugetele instituțiilor de spectacole și concerte, ARTEXIM.

⁸ Sume care se regăsesc în bugetele Administrației Fondului Cultural Național (AFCN), Institutului Național pentru Cercetare și Formare Profesională (INCF), Administrației Centrale, Bibliotecii Naționale a României, Centrelor Culturale.

6. Legislația în domeniul culturii

6.1 *Prezentare generală a legislației culturale naționale*

Domeniul culturii, precum și principalele domenii de interes pentru societate - educație, sănătate, mediu etc. - face obiectul unei reglementări juridice.

Principalul act legislativ care are legătură cu domeniul cultural românesc este articolul 33 din Constituția României, unde regăsim menționat accesul la cultură.

Prevederea constituțională este scurtă, dar suficientă pentru a arăta atât drepturile cetățenilor, cât și obligațiile statului în domeniul culturii.

"Articolul 33 Accesul la cultură

(1) accesul la cultură este garantat prin lege.

(2) libertatea personală de a-și dezvolta propria spiritualitate și de a accesa valorile de cultura națională și universală nu poate fi limitată.

(3) statul trebuie să asigure păstrarea identității spirituale, susținerea culturii naționale, stimularea artelor, protejarea și conservarea patrimoniului cultural, dezvoltarea creativității contemporane, promovarea valorilor culturale și artistice ale României în lume."

Principalele legi care reglementează cultura în România sunt legile (organice sau ordinare) și ordonanțele de guvern (simple sau de urgență).

Acestea sunt:

- a) Legi care afectează întregul domeniu al culturii - de ex: *Legea nr. 8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe; OUG nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură; OG nr. 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor, proiectelor și acțiunilor culturale;*
- b) Legi care se referă la alte domenii de reglementare, dar care au un domeniu de aplicare important în domeniul culturii, cum ar fi: *Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice - reglementează sistemul de finanțare a instituțiilor publice de cultură; Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale; Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice; Codul administrativ; Codul muncii; și altele. Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații și OUG nr. 44/2008 privind*

desfășurarea de activități economice de către persoanele fizice autorizate (PFA), întreprinderile individuale și întreprinderile familiale - legislație în baza căreia entitățile de drept privat care activează în domeniul culturii sunt organizate și funcționează, având în vedere că în actele legislative specifice nu există prevederi speciale privind aceste entități de drept privat.

c) legi speciale referitoare la fiecare SCC: *Câteva exemple sunt - Legea nr. 182/2000 privind patrimoniul cultural mobil, Legea nr. 26/2008 privind protecția patrimoniului cultural imaterial, Legea nr. 422/2001 privind protecția monumentelor istorice, Legea nr. 311/2003 privind muzeele și colecțiile publice, Legea nr. 334/2002 privind bibliotecile, Legea audiovizualului nr. 504/2002.*

La o privire de ansamblu asupra legislației românești în domeniul culturii, este clar că sectorul cultural public a fost suprareglementat de-a lungul anilor, în timp ce sectorul cultural privat nu a beneficiat de reglementarea statului. Acest lucru arată o singură nevoie acută pentru domeniul cultural românesc, aceea de a adopta o lege de sistem care să definească teritoriile și competențele culturale și care să conțină clasificări, definiții pentru toate sectoarele de activitate publice și private.

6.2 Prezentare generală a legislației culturale internaționale

Cadrelor juridice internaționale referitoare la cultură, semnate, adoptate, la care România a aderat sau pe care le-a ratificat, sunt prezentate mai jos.

Titlul cadrelor juridice internaționale	Organizația responsabilă pentru administrarea acestuia	Anul intrării în vigoare în România și titlul cadrului legislativ național
Convenția culturală europeană	Consiliul Europei	19.12.1991 - Legea nr. 77/1991
Codul european de securitate socială	Consiliul Europei	10.10.2010 - Legea nr. 116/2009
Convenția pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei	Consiliul Europei	01.03.1998 - Legea nr. 157/1997

Convenția europeană privind televiziunea transfrontalieră	Consiliul Europei	01.11.2004 - Legea nr. 11/2004
Convenția europeană privind protecția patrimoniului arheologic (revizuită)	Consiliul Europei	21.05.1998 - Legea nr. 150/1997
Convenția europeană privind coproducția cinematografică	Consiliul Europei	01.07.2002 - Legea nr. 28/2002
Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare	Consiliul Europei	01.05.2008 - Legea nr. 282/2007
Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale	Consiliul Europei	01.02.1998 - Legea nr. 33/1995
Convenția europeană a peisajului	Consiliul Europei	01.03.2004 - Legea nr. 451/2002
Convenția europeană privind protecția juridică a serviciilor bazate pe sau care constau în acces condiționat	Consiliul Europei	01.07.2003 - Legea nr. 305/2002
Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat și Regulamentul de punere în aplicare a convenției Haga	UNESCO	21.03.1958 - Decretul nr. 605/1957
Protocolul la Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat.	UNESCO	21.03.1958 - Decretul nr. 605/1957
Convenția de la Haga împotriva discriminării în domeniul educației	UNESCO	09.07.1964 - Decretul nr. 149/1964
Convenția internațională privind schimbul internațional de publicații	UNESCO	09.06.1965 - Decretul nr. 835/1964

Acordul privind importul de materiale educaționale, științifice și culturale, cu anexele A-E și protocolul anexat, Florența	UNESCO	24.11.1970
Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural	UNESCO	16.05.1990 - Decretul nr. 187/1990
Convenția privind măsurile de interzicere și de prevenire a importului, exportului și transferului ilicit de proprietate asupra bunurilor culturale	UNESCO	06.12.1993 - Legea nr. 79/1993
Convenția pentru protecția producătorilor de fonograme împotriva reproducerii neautorizate a fonogramelor	UNESCO/OMPI	01.07.1998 - Legea nr. 78/1998
Convenția privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale	UNESCO	20.07.2006 - Legea nr. 248/2006
Convenția pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial	UNESCO	20.01.2006 - Legea nr. 410/2005
Al doilea Protocol la Convenția de la Haga din 1954 pentru protecția bunurilor culturale, în caz de conflict armat	UNESCO	07.08.2006 - Legea nr. 285/2006
Convenția privind protecția patrimoniului cultural subacvatic	UNESCO	31.07.2007 - Legea nr. 99/2007
Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice	OMPI	01.01.1927
Convenția de la Berna - revizuită în 1896, 1908, 1914, 1928, 1948, 1967, 1971, 1979	OMPI	17.04.1998 - Legea nr. 77/1998

Convenția internațională pentru protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune	WIPO/UNESCO/IL O	22.07.1998 - Legea nr. 76/1998
Convenția de instituire a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale	OMPI	26.04.1970 - Decretul nr. 1175/1968
Tratatul privind drepturile de autor (WCT)	OMPI	06.03.2002 - Legea nr. 205/2000
Tratatul privind spectacolele și fonogramele (WPPT)	OMPI	20.05.2002 - Legea nr. 206/2000
Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS)	OMC	01.01.1995
Convenția privind bunurile culturale furate sau exportate ilegal	UNIDROIT	01.07.1998 - Legea nr. 149/1997
Pact Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale	ONU	20.11.1974 - Decretul nr. 212/1974